

Та, яку приніс туман. (Excerpt in Ukrainian)

Translated by: Olena Dzjuba-Pogrebnyak
Contact of the translator: dolenapogr@gmail.com

3.

Коли він врешті дістався схилу, що поволі здіймався до подвір'я самотнього обійстя, вже зовсім стемніло. Розгледів лише темний горбатий хребет солом'яної стріхи, до якої тулилося господарське приміщення. Те, що йому весь час світило назустріч, виявилось осереддям тієї частини подвір'я. У відчиненій stodолі чи майстерні під стелею висіла гасова лампа. Отже, господарі, не зважаючи на темряву, рук не покладали. Він міг лише гадати, чи вони забарилися коло худоби, чи їх тримало на ногах щось інше. Навіть по тому, як він уже заступив на світло і знову трохи непевно зупинився під лампою, нікого не було видно. Тож він розглядався довкола, прислухався і чекав. Приміщення, в якому горіло світло, скидалося на кузню. В глибині зяяло закіптюжене жерло горна, на полицях біля ковадла розкидані та порозвішувані чорні знаряддя. У нього сяйнула думка, що може це не та кузня, про яку йому казали – і він хотів це якомога швидше з'ясувати. Та як на зло, на подвір'ї все ще нікого не було, і за стінами нічого не ворухилося. Потупцював ногами, щоб струсити болото з мокрих черевиків. Оскільки струсилося не все, він спробував витерти об траву. Врешті махнув рукою і ось так, з болотом на ногах і з розперезаним поясом, увійшов у єдині двері під дашком. Постукав, потім іще кілька разів, уже трохи сильніше. Коли ніхто так і не озвався, вже зовсім нетерпляче взявся за велику клямку. Двері були замкнені.

Зажмурився і присів, спершись спиною на стіну.

Все це виглядало якось надто неймовірно, справді! – йому вже не хотілося та й не було сили запитувати себе.

На дрючку, під солом'яним піддашком висіли підкови різної величини – від завбільшки в чоловічу долоню до справді великанських – і деякі були стерті до стержня. Відразу коло нього до підпори була притулена борона. Її довгі стерті зубці виблискували, мов диявольські наконечники списів. Від входу і до кузні над подвір'ям тягнувся дріт. На ньому мертво висів важкий собачий ланцюг. Пса, що його найвірогідніше обірвав, оскільки на кінці ланцюга не було ані гачка, ані ошийника, на щастя не було видно. Чи означало це, що обійстя справді спорожніло? Не зважаючи на все, йому судилося лише чекати. Не наважувався навіть подумати про те, щоб знову рушити в ніч у невідоме. Вдертися до середини просто так, не відаючи, в кого саме опинився, він теж не міг. Крім того: на скільки йому хотілося прихистку і тепла, на стільки йому ставало лячно від того німого і глухого нутра. І це знову був отой чудернацький, досі невіданий йому страх, який вчепився до нього ще на рівнині. Страх, що народжується з відчуття, ніби на нього хтось дивиться, нашаровується на його збентеження і зваблює його все далі у щось потаємне і небезпечне. І водночас страх, що ось-ось більше не зможе опиратися, що це жахіття його поглине, задурманить. Чи зміг би він тоді взагалі повернутися до вереса, в якому сховав скриньку, і дістатися до Мокуша? Саме цього він зараз хотів понад усе. Хотів більше, ніж будь-коли. Бо в ці тривожні миті він поволі усвідомлював, що сам уже не зможе, а тим паче - без Божої милості. Якщо кілька днів тому він не повірив отцю Йоніфацію, що лише Мокуш може стати його спокутою, то тепер дедалі більше вірив відчуттю, що Мокуш справді його доля. Отже, потрібно було витримати і пережити.

Потрібно було принаймні спробувати. Тому йому не залишалося нічого іншого, як знову подивитися у вічі всьому осоружному і чужому. І коли отак, шукаючи в усвідомленні цього нову силу, він знову підвів голову, йому здалося, що в темряві щось рухається...

Так!

Встав і напружив зір.

Ще було там. І йшло двором назустріч.

І озвалося.

Мммму! - загуло.

Невже – витиснув з себе Йон Урскі – *корова?*

Це справді була корова. Біля неї на світло, що лилося з кузні на подвір'я, вийшов сухорлявий згорблений старий. Повідець накрутив на долоню так, що залишався ще чималий шмат грубого шнура, яким він час від часу оперіщував худобину по шиї. Він був якийсь увесь настобурчений, ніби перед тим, десь там у темряві, почубився з коровою. А худобина, навпаки, виглядала зовсім лінивою і покірною. Від ударів навіть не здригалася, не те щоб ступала швидше. Лише іноді повертала голову, ніби тримала її рівно з останньої сили. І тоді її великі очі здавалися ще більшими. Йон Урскі подумав, що це найсумніші очі, які він колись бачив. Хоча тужба було не єдине поняття, яким він міг їх описати. Здалося йому на якусь мить, що корова зараз заплаче... Старий іще немилосердніше взявся штурхати її кулаком, щоб та підійшла до стіни, і прив'язав її до стовпа перед кузнею на короткий шнурок.

Йон Урскі кашлянув і рушив з-під стріхи назустріч.

Старий, який тепер його вже майже точно помітив, навіть не повернув голову.

Я вже дивувався, що ніде нікого немає, - голосом, який лунав водночас як вибачення, він намагався пояснити збентеженість.

Чоловік навіть не глянув на нього. Струсив долоню, якою натягував і крутив повідець. Чути було, як при цьому потріскували його суглоби. *Я ж тобі покажу!* Шикнув на корову. *Ти ще своє дістанеш!* І ледь не стусонув її знову. Після того, ковзаючи біля порогу ногами, щоб очистити від болота підошви, увійшов до майстерні.

Йон Урскі став під стіною і вже не знав, що робити. Чи чужинець справді так насолоджувався люттю, що все інше його не цікавило? Чи він так захопився своєю затією, що справді оглух і осліп? Як би там не було – нічого іншого не залишалося – він знову спробував підійти до нього. *Я йшов на світло!* Піднявся. *Це був єдиний знак тут навколо!* Знизав плечами і розвів руками. *Інакше б точно заблукав.*

Отже, корова не ваша? Смикнувся старий і нарешті глянув на нього.

Моя? Вразився, дивлячись у дрібні, дивовижно сірі очі.

Мені так здалося! Кинув оттой. *А чому б ні?* І знову схилився та заходився щось порядкувати в печі. Вочевидь збирався розпалити вогонь... *Якщо ви подумали, що худобина могла би бути моєю – наголосив Йон Урскі, то вона й не ваша?* - додав з острахом.

Що ви, що ви! Він знов обпік його поглядом. З самого ранку мукала тут навколо! Зі злістю жбурнув поліно у вогонь. Прямісінько сюди у вікна лізла, бо їй здавалося, що я її не бачу! Коли взяв нагайку, то кинулася навтьоки, баба! І знову мукала і ревіла там унизу! Хіба людина може по всьому тому здогадатися, звідки вітер дме?

Йон Урскі підтвердив мовчанням, хоча не розумів. Старий йому вочевидь розповідав про щось, що йому здавалося само собою зрозумілим. Тому не намірявся більше витрачати слів. Той наклав усі товсті поліна в піч і потім теслярською сокиркою настругав трісок. При цьому весь час щось бурмотів собі у бороду, час від часу з лайкою погрожував корові рукою. Йону Урському, який тупцював біля нього, мов якийсь цуцик, знову стало холодно. Чекав тільки, щоб чоловічок врешті розпалив вогонь. Але клятий взявся порядкувати ще біля накувальні і знову не зважав на його цокотіння зубами.

Здавалося, що він взагалі не поспішав. Вся його вправна і без сумніву звична поведінка потрохи перетворювалася в якесь обрядове дійство, яке потрібно до найменших дрібниць продумати і підготувати. Така педантичність притаманна всім гарним майстрам, це прибулець добро знав, але зараз ніяк не міг второпати, до чого цей чоловічок властиво готується. Ще йому здавалося, що старий наміряється заколоти худобину. Після довгих вагань навіть запитав його про це.

Чоловічок вперше вирівняв свою горбувату спину і подивився йому прямо у вічі. На його старечому запалому та зморшками і зморщечками вкритому обличчю відбилися водночас здивування і недоброзичлива посмішка. *Ви що, з дуба впали?* - скривилися його вузькі і тремтливі губи. *А я тут уже метикував, чи ви бува не прийшли мені на поміч.*

Я ж вам казав, що я просто заблукав, поспішно сказав він. *Хотів запитати дорогу, потім мене застала ніч...* намагався боронитися. *І зараз я б радо подався далі, якби ви мені пояснили, як звідси дістатися до Мокуша?*

До Мокуша? - перепитав той.

Так, кивнув він.

Прямісінько до Мокуша? – помітно було, що він доволі здивований.

Так, - кивнув. *Цілісінький день шукаю туди дорогу.*

На це старий повернувся і довго не випустив ні пари з вуст.

Потім знову повернувся і засміявся йому в обличчя. *Якщо вас уже справді несе туди вниз,* махнув кудись назад униз. *Якщо це правда,* сказав зміненим голосом, *тоді почекайте, поки я її принаймні гарно підкую – показав на корову – а потім, щодо мене, то можете хоч осідлати її! Бо вона все рівно пожене туди. Куди ж іще це бабисько піде?*

[...]

7.

Парох Йон Урскі покалатав черпаком по дні – велика миска була майже порожня. Його пересмикнуло, різким рухом він відклав ложку і відсунув тарілку. Писар Ланщак глянув на купку обгризених гусячих костей і тільки усміхнувся. Як балакали, так і їли. І ще – здалося – їм було мало. А невдоволена господарева жінка, на щастя, не мала наміру їм нічого більше приносити.

Отже, що потім? - зітхнув парох.

Ага, потім! - стрепенувся писар. *Потім прийшов лист. І в ньому звістка від Магди, що вона при надії.*

А -!? - відригнув Йон Урскі.

Так, так! - кілька разів кивнув він. *Маріка Страй навіть стверджувала, що було тих листів ой як багато. І що були вони всі – геть не зугарні й геть, геть не приятні.*

Парох знову відригнув і ледь ковтнув відрижку.

Чи то його так схвилювала чоловікова розповідь, чи він об'ївся гусячого жиру? Як би там не було – відчував це в животі, в грудях і в горлі. Здавалося йому, що зараз лусне. Тому він пересідав, чухався і ковтав слину. А потім йому стало ще гірше.

Вам щось зашкодило? - затурбувався писар.

Ні, ні – заперечив він. *Тільки ось міркую – наморщився – що: чекала на його дитину?*

Ха! - тепер стенив плечима Ланщак. *Я ж вам казав, що зможемо трохи попліткувати.* Знизав плечима. *Хто б це напевне знав? Але – поплескав себе по лисині – це взагалі не головне! Якийсь час по тому Маріка Страй знайшла на порозі клунок.*

Парох Йон Урскі встав і вхопився за живота. Було йому погано і нестерпно, але мусів почути. *Клунок? Ловив повітря ротом. Який ще бганок?* - запитав, хоча вже здогадувався.

У ньому була дитина, звісно ж! – кивнув оповідач.

Тепер його здушило так, що аж зачляк. Гидке відчуття, яке підіймалося з шлунку, розходилося всім тілом і спочатку не давало йому навіть поворухнутися. Коли ж він второпав, що таки виблює, було вже запізно. Схопив обома руками порожню посудину, з якої перед тим поїли, і вирвав у неї. Потім його ще раз вивернуло, і так кілька разів – знову і знову. Від цих немилосердних корчів у нього виступили сльози на очі і йому забило дихання, так що все довкола себе бачив, немов крізь сон. Чоловічок підскакував і розмахував довкола нього руками, а жінка стала на порозі і на весь голос кричала. Її відразу лунала як стрекотіння великого фантастичного і незнаного птаха. Вона аж змінилася - розхристана і наїжачена, мов сама злість...

Мені здавалося, що вам стане зле - сказав десь писар.

Йому ж було вже легше.

І йому було байдуже.

Сів на підставлений стілець і закрив обличчя схрещеними руками. Подумав про тисячу речей відразу і стільки ж запитань захотів поставити. Але ще не мав сили, щоб це все обміркувати. Давня історія його безсумнівно схвилювала. І зачепила не менше, ніж все те, що тими днями спліталося навколо нього. Але ж, врешті, хіба писар не сказав, що все почалося вже тоді? Що все? Гріхом було любити чи ненавидіти? Рятувала смерть чи життя? Викликало долю Боже чи Чортове? Чи заварювалося щось зовсім трете і, можливо, тільки випадково?

Чи ви, - пане Ланщак, - вірите в це? - запитав.

У що? - зовсім зблизька дивився той.

У все це - не відвів погляду. *Що справді було – оте. Що справді була дитина. І що вона шантажувала його нею...*

Знаєте – навіть якщо не хочу - ! - зашепотів писар. *Дитина виросла і навіть сьогодні вона тут. Ну а чи покійний парох Янош Талабер справді збирався її втопити? Чи її врятувало лише добре серце дівчини Маріки Страй, яка прийняла його як свого? Цього ми мабуть ніколи не дізнаємося. І тому й далі можемо думати кожен своє.*

А що - ? - осінило його. *А що Магда?* спробував ще.

Я ж кажу! – підійшов ближче. *Історії безліч – і тепер йдеться лише про те, якій ви захочете повірити. Чи тій, що вона ще жива і досі невтішно плаче десь там за горами? Чи, тій, що обидва її чоловіки вже давно на тому світі? Чи що вона десь тут, досі блукає між небом і землею та сіє між нами свій жах?*

Парох Йон Урські лише тепер відвів погляд і потер очі.

І якій вірите ви? – запитав потім.

Я - !? - зітхнув писар. – *Я, звісно, вірю, що справді вона. Чого б це я, думаєте, так хапався за вас і старався про гроші для тієї нещасної церкви?*

Чекайте - !? схопив його за холодну долоню. *Як – вона?*

Вона, - витиснув із себе писар. Та, яку приніс туман.